

A PAGE FROM THE LIFE OF BISHOP CALIST IALOMIȚEANU OF ARGES (1912-1917)

Claudiu Cotan

Assoc. Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: Few pages were written on the activity of bishop Calist Ialomiteanul, although his activity as hierarch had many brilliant moments of involvement and good pastoral service of the priests in his eparchy, as well as support granted to the faithful in distress and hard trials. Having been parish priest, Constantin-Calist understood the hardships that the clergy were faced with in the pastoral activity in their parishes. Rev. Constantin served for a few years in Delea Noua parish of Bucharest, together with his family, where he succeeded in renovating rather hard the church and the old people's home that sheltered a few poor women that could find the peace and help needed here. He served at this parish with much devotion, having been a servant priest with much love for his faithful. After the death of his wife he was ordained hierarch, but he continued for a time to be the parish priest of the church of Bucharest too. The moment he became bishop of Arges he continued the beautiful activity of spiritual shepherd. His pastoral service in the Eparchy of Arges was marked by dramatic events during the Balkan Wars and the First World War. His great desire was to raise an orphanage, but he could not finish it, because he passed away much too soon, in 1917. I tried in the present study to identify a few aspects in the life of this bishop less known by those fond of the history of our Church.

Keywords: bishop, World War I, priest, Bucharest, Orthodox Church

Episcopul Calist Ialomiteanu a fost unul dintre ierarhii despre care s-au scris puține pagini, deși, în activitatea sa ca preot și arhiepiscop, a avut o serie de realizări pastorale importante. A fost unul dintre ierarhii promovați din rândul preoților de mir rămași văduvi, cunosători astfel al vieții parohiale. Alături de familia sa a slujit câțiva ani ca preot în parohia Delea Nouă din București, unde a reușit să refacă biserica și Azilul „Calist” ce se găsea în preajma sfântului locaș. După moartea soției a fost hirotonit arhiepiscop, apoi numit episcop la Argeș, unde a continuat frumoasa sa activitate de păstor duhovnicesc și ocrotitor al celor nevoiași. Dorința sa cea mai mare a fost să ridice un orfelinat în Curtea de Argeș, pe care însă nu l-a văzut terminat, plecând la Domnul mult prea devreme, în anul 1917, când țara noastră trecea prin grelele încercări ale Primului Război Mondial.

Constantin I. Ialomiteanul, viitorul episcop Calist, s-a născut la 1 octombrie 1860, într-o familie de creștini ortodocși din preajma bisericii Delea Nouă din București. A urmat școala primară în cartier și cursul seminarial secundar. La terminarea cursurilor teologice, în 1879, a fost numit învățător în comuna Obileștii-Vechi din Ilfov, unde a rămas până în 1882, când s-a căsătorit și a fost hirotonit diacon pe seama bisericii cu Sfinți (Sibile) din București. Totodată, a reușit să urmeze și cursurile superioare ale Seminarului „Nifon Mitropolitul” din București, unde a activat timp de cinci ani ca secretar școlar. Cu rezultate deosebite, a absolvit în 1889 cursurile Facultății de Teologie, iar titlul de licențiat l-a dobândit câțiva ani mai târziu, în 1896. În perioada studenției a fost și director al Cancelariei Episcopiei Hușilor. Prin concurs a fost numit profesor de Religie la Gimnaziul din Călărași, unde a funcționat doar un an, în

1890 fiind transferat la Gimnaziul din Giurgiu. A activat ca profesor și la Liceul Matei Basarab din București, pe atunci una dintre cele mai cunoscute școli bucureștene¹.

La 21 noiembrie 1891, a fost hirotonit preot pe seama bisericii Delea Nouă, hirotonia fiind săvârșită de mitropolitul primat Iosif Gheorghian, în Catedrala Mitropoliei². În anul următor a fost numit paroh al bisericii, calitate în care a rămas până la 24 mai 1899, când a fost ales de Sfântul Sinod arhieru cu titlatura de Botoșăneanul, locotenent de mitropolit la Mitropolia Moldovei și Sucevei. Hirotonia a fost săvârșită la 4 iulie același an, la Iași, de către mitropolitul Iosif Naniescu, episcopul Silvestru al Hușilor și arhierii Nifon Ploieșteanul și Conon Băcăoanul, viitorul mitropolit primat. Amintim însă că mai întâi fusese călugărit la Mănăstirea Cernica, primind numele de Calist, în amintirea ctitorului bisericii Delea Nouă, unde a continuat să fie paroh și după hirotonia sa ca episcop. La această biserică, la sfârșitul anului 1900, Calist Botoșăneanul l-a hirotonit ca preot pe diaconul Ion Cătană, care slujise la biserica Popa-Chițu, iar în locul părintelui Marin Rădulescu a fost numit preot Nicolae Dumitrescu, care slujise mai înainte la bisericile Sărindar, Popa Tatu și Precupeții-Vechi. Astfel, a rânduit preoți care să-i continue activitatea pastorală rodnică pe care o începuse la Delea Nouă cu opt ani în urmă.

Ca arhieru a participat la numeroase slujbe de sfințiri de biserici, locașuri sfinte refăcute prin strădania preoților și credincioșilor bucureșteni. Așa a fost cazul bisericii Sfântul Silvestru din București restaurată și resfințită la 30 septembrie 1907, unde arhierul Calist a participat ca delegat al mitropolitului primat Iosif Gheorghian. Deoarece o perioadă îndelungată a fost și profesor, în anul 1911, Sfântul Sinod l-a numit inspector al școlilor teologice din țară, activitate pe care a îndeplinit-o puțin timp.

După moartea episcopului Gherasim Timuș al Argeșului, Colegiul Electoral s-a întrunit pentru alegerea unui nou episcop. La 4 februarie 1912, au avut loc alegeri pentru scaunele episcopale de la Argeș și Roman. În urma alegerilor, Calist Botoșăneanu a fost numit episcop al Argeșului cu 203 voturi, iar Teodosie Piteșteanul a fost desemnat episcop al Romanului cu 162 de voturi³. În ziua 11 februarie 1912, episcopul Calist a fost investit de regele Carol: „*Cunosc înaltele tale însușiri și râvna cei ai închinat în folosul sfintei biserici. Sunt dar sigur că Prea Sfinția Ta vei fi deapurarea condus de simțământul de dreptate și blândețe. Nu poți avea o satisfacție mai mare de cât aceia de a cârmui tocmai o eparhie, unde de veacuri este o mănăstire, al cărei nume a trecut departe peste hotarele noastre. Sunt mândru că acest sfânt locaș, în parte dărâmat de foc și de cutremure s-a putut înălța sub domnia mea, în vechea sa strălucire ca un falnic odor strămoșesc, vrednic de a fi păstrat și cinstit din generație în generație, drept semn neperitor al evlaviei blândului Neagoe Basarab și ca o amintire vădită a întemeerii Regatului.*

*Regina și eu îl înconjur cu o nemărginită dragoste și nădăjduim că, atunci când noi nu vom mai fi în mijlocul vostru, urmașii noștri se vor îndrepta cu drag către acest sfânt locaș basarabesc, ca spre simbolul de unire între slava străbunilor și renașterea națională, amintindu-și de cei ce au iubit România din adâncul inimii lor”*⁴.

Arhierul Calist a fost, pentru o scurtă perioadă (1911-1912), episcop-locotenent la Roman și s-a implicat în sprijinirea sinistraților inundațiilor din anul 1911, ce au afectat pe locuitorii din preajma Siretului. La Argeș a continuat remarcabilele realizări ale înaintașului

¹ Claudiu Cotan, *Biserica Ortodoxă Română în timpul Primului Război Mondial*, Edit. Universitară, București, 2015, pp. 87-89.

² Arhiva Parohiei Delea Nouă-București, Dosar Corespondență/1899.

³ G., „Alegerea, întărirea și investirea noilor P. S. Episcopi de Argeș și Roman”, în *Biserica Ortodoxă Română*, Anul XXXV (1911-1912), 11, p. 1201-1217; C. A. P., „Alegerea, investirea și instalarea noului Episcop al Eparhiei Argeș, P. S. S. D. D. Calist Ialomițeanu”, în *Calea Vieței*, Anul IX (1912), nr. 2, pp. 33-45.

⁴ *** „Orațiune funebră”, în *Biserica Ortodoxă Română*, Anul XXXVIII (1914-1915), nr. 7, pp. 681-685.

său, cu toate că asupra românilor s-au abătut grelele încercări ale războaielor balcanice și cele ale Primului Război Mondial.

La 26 februarie 1914, episcopul Calist Ialomițeanu a adresat ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice o interpelare cu privire la insuficiența salarizare a preoților și cântăreților bisericești de la orașe și sate. În această interpelare, episcopul Argeșului milita pentru îmbunătățirea stării materiale a clerului. La cuvântul episcopului a răspuns ministrul Cultelor I. G. Duca, care a recunoscut că era necesară o mai bună salarizare a preoților, pe care spera să o îndeplinească în scurt timp⁵. Calist cunoștea viața dificilă pe care o avea clerul de mir care de multe ori nu-și primea salariile din pricina sărăciei credincioșilor.

În timpul păstoririi sale la Argeș s-au refăcut o serie de biserici precum biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Parohia Lăzărești, județul Olt, a cărei pictură a fost restaurată între anii 1911-1913. La Mănăstirea Robaia din județul Argeș, în anul 1901, s-a repictat amvonul, iar restul în anul 1914, în timpul păstoririi episcopului Calist Ialomițeanu.

Calist a condus mulți ani *Societatea clerului român „Ajutorul”*, unde s-a implicat activ pentru sprijinirea clericilor aflați în dificultate. A reușit să reorganizeze *Societatea „Frăția”* a clerului din Eparhia Argeșului. Într-un document aflat în Arhiva Sfântului Sinod, ce prezintă ultimele zile din viața acestui episcop, găsim o serie de date despre viața și activitatea sa: „... În 1912 este ales episcop la Argeș, în locul răposatului Gherasim Timuș. În scurtul timp de păstorie de acolo, a lucrat fără preget pentru eparhia sa. I se datorește în primul rând fondarea și clădirea, însă neterminată, a unui mare orfelinat, care, după actul său testamentar, „va servi ca un focar de lumină și învățătură practică de grădinărie și școală de cântări bisericești, atât de trebuincioase timpurilor de față”.

A desăvârșit apoi și a îndrumat pe căi sigure societatea preoților din Eparhia Argeșului „Frăția” având sediul în Pitești, unde are și un internat pentru elevii de liceu, fii de preoți, singur în toată țara în acest fel; acesteia îi lasă prin testament însărcinarea de a duce mai departe opera începută de el, cum și biblioteca sa din Curtea de Argeș.

A făcut donațiuni diferitelor societăți: astfel, Societății clerului „Ajutorul” i-a lăsat biblioteca sa din București de peste 200 de volume, fondul său ca membru 350 de lei plus încă alți 200 donați separat, din venitul cărora să se preîntâmpine cheltuielile societății, și formând fondul cu denumirea „Fondul Calist Ialomițeanu”. Alte donațiuni a făcut societății pentru învățătura poporului român și altele neamintite, căci era un episcop bun și milostiv dar modest, nefăcând caz de persoana sa și de faptele sale bune.

Hainele sale arhieresti și o preafrumoasă mitră ce i-au rămas, le lasă Episcopiei de la Argeș, spre a fi pomenit de episcopii de pe vremuri. După aceea mai lasă mobilierul, toate obiectele și vesela de acolo tot episcopiei, pentru nevoile sale.

În 1914, luna martie, urmând unui îndemn pios, de a vedea Locurile Sfinte, pleacă spre Ierusalim și sărutând țărâna sfântă călcată de Domnul Hristos, se întoarce pe la Muntele Athos. După o călătorie de trei luni se înapoiază în țară, povestind toate acestea într-o frumoasă descriere intitulată „Pe urmele Domnului”, care se vinde în folosul orfelinatului”⁶.

Episcopul Calist al Argeșului a fost un vrednic slujitor și unul dintre ierarhii cărturari ai Bisericii noastre, un apărător al profesorilor și preoților⁷. În timpul vieții sale a publicat o serie de lucrări de teologie și manuale școlare⁸. A reușit să colaboreze în editarea unor lucrări

⁵ *** „Interpelare”, în *Biserica Ortodoxă Română*, Anul XXXVIII (1914-1915), nr. 1, pp. 48-66.

⁶ Arhiva Sfântului Sinod, Dosar nr. 144/1917 - Raportul P. C. Președinte al Comitetului Societății Clerului Român „Ajutorul”, înregistrat la Nr. 368 din 7/20 iunie 1917, relativ la încetarea din viață și înmormântarea P. S. Calist episcopul Argeșului, f. 29, f. v.; f. 30.

⁷ Vezi Calist, episcop de Argeș, *În apărarea drepturilor Bisericii și ale clerului. Interpelare dezvoltată în ședința Senatului din 26 febr. 1914*, Pitești, 1914.

⁸ *Nifon Mitropolitul Ungrovlahiei. Viața și activitatea sa (1850-1875)*, București, 1896, 83 p.; *Biserica Delea Nouă-Calist*, București, 1907, 63 p.; *Notițe istorice asupra întemeierii suburbiei și bisericii Delea Nouă-Calist*, București, 1903, 23 p.;

teologice cu Simion Popescu, fost protopop de Sibiu și profesor de teologie. Activitatea filantropică a episcopului Calist este de asemenea importantă. Activitatea sa ne este cunoscută și din participarea în Comisia de strângere a fondurilor pentru ridicarea Catedralei Neamului, înființată în 1900.

Ca episcop eparhial, Calist a participat la înmormântarea regelui Carol I în Catedrala domnească de la Curtea de Argeș. A fost un bun peilej pentru episcopul Calist de a rosti un frumos necrolog: „(...) În fața acestei priveriști, plină de dureri și de amărăciuni, putea-voi eu, smeritul, în cuvintele mele slabe, să alin durerea și să îndulcesc amărăciunea?!... ”

Iată, jalnică adunare, atâtea daruri, atâtea calități, cu cari bunul Dumnezeu încununase pe Regele nostru, pe Conducătorul nostru, pe regele neîntrecut între regi și pe Părintele neprețuit al scumpilor săi supuși. Mare este jalea, mare este prosternarea, întristată este priveriștea, nesfârșite sunt lacrimile și mulți și nenumărați sunt ochii din cari, în acest moment, curg șiroaie și izvoare de lacrimi!...

Iată de ce am zis că, până când a fost în lume, regele Carol lumină a fost lumii, că a fost hărezit de Dumnezeu cu lumină, pricepere și înțelepciune, asemănându-se între acestea cu marii și evlavioșii împărați ai creștinismului... Dar cu toate acestea, regele Carol nu uită pe Dumnezeu; ca un bun creștin nu se lasă a fi sedus de gloriile și elogiile ce i se aduceau, de închinăciunile și prosternările ce i se făceau, căci știa că toate acestea sunt deșertăciuni, glorii și elogiile vremelnice și trecătoare (...)”⁹.

Perspectiva ocupării județului Argeș de către armatele germane a impus, la 20 noiembrie 1916, mutarea obiectelor bisericești de valoare și a sfintelor moaște la Mănăstirea Antim din București, metohul Episcopiei Argeșului. În Arhiva Sfântului Sinod se mai găsește inventarul acestor obiecte realizat la 17 mai 1917, când au fost readuse la Episcopia de la Curtea de Argeș¹⁰. Dintre aceste obiecte, câteva au fost oprite la Casa Bisericii din București, pentru că împrejurările nu permiteau transportarea lor la Argeș¹¹. Dacă multe dintre obiectele bisericești fuseseră strânse de Al. Tzigara-Samurçaș, la decizia Marelui Stat Major, și trimise la Moscova, obiectele Episcopiei Argeșului au fost astfel salvate.

Păstorirea lui Calist la Argeș s-a încheiat la 18 mai 1917, când, după o lungă suferință contractată în timpul iernii grele din acel an a încetat din viață în locuința sa din strada Popa Nan din București. Se pare că a murit de tuberculoză, din cauza grelelor încercări pe care le-a îndurat în timpul refugiului din fața armatelor germane. A fost înmormântat la 20 mai în Cimitirul Bellu din Capitală, după ce slujba de înmormântare a fost săvârșită de episcopul Sofronie al Râmnicului și arhieriei Valerian Râmniceanu și Meletie Constanțeanu. Bucureștiul era sub ocupația germană, iar a doua zi, în Duminica Rusaliilor, episcopul Sofronie a fost arestat din ordinul Comandamentului german, fiind cunoscut ca opozant al ocupanților, și închis la Cercul Militar.

Moartea lui Calist a lăsat Episcopia Argeșului fără episcop titular în momentele cele mai dificile pentru clerul și credincioșii ortodocși din România. Gala Galaction, în acel moment director al Casei Bisericii, a participat la înmormântare ca trimis al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice. În memoriile sale, Galaction ne prezintă imaginea

Istoricul Societății clerului român „Ajutorul” (1877-1907), București, 1908, XIV, 160 p.; *În apărarea drepturilor Bisericii și ale Clerului*, Pitești, 1914; *Un dar eparhial oferit inundațiilor din județele Roman, Bacău, Tecuci și Putna*, București, 1912; *Orațiune funebră alcătuită cu prilejul înmormântării M.S. Regelui Carol I al României*, Pitești, 1914, *Carte pastorală asupra adventiștilor*, Tipografia Transilvania, Pitești, București, 1915; *Pe urmele Domnului și ale apostolilor*, București, 1910, 234 p.; *Flori din grădina unui Păstor*, București, 1910, 60 p.; *Istoria sfântă a Vechiului și Noului Testament* – pentru clasa I-a, 84 p.; *Învățătura lui Iisus Hristos* – pentru clasa a II-a, 86 p.; *Dogmele Bisericii Ortodoxe* – pentru clasa a III-a, 80 p.; *Morala Creștină* – pentru clasa a IV-a, 94 p.; *Istoria Bisericească* – pentru clasa a V-a, 118 p.; *Istoria Bisericii Române* – pentru clasa a VI-a, 156 p.

⁹ *** „Orațiune funebră”, în *Biserica Ortodoxă Română*, Anul XXXVIII (1914-1915), nr. 7, pp. 681-685.

¹⁰ Arhiva Sfântului Sinod, Dosar nr. 144/1917, f. 22; f. 33, f. v.

¹¹ Arhiva Sfântului Sinod, Dosar nr. 144/1917, f. 46, f. v.; f. 53, f. v.

episcopului Calist și relațiile nu tocmai cordiale pe care le avusese cu ierarhul Argeșului: „*La ora două după-amiază, sosesc la biserica Delea Nouă, în automobilul Prefecturii poliției...*

La biserică, am ajuns când se citea Sfânta Evanghelie... Președintele de azi al Societății clerului mirean a rostit o lungă biografie plină de reflecțiuni religioase. Gerantul ministerului mă trimitea cu autorizația să-l reprezint. Voi vorbi la cimitir”¹².

Câteva date deosebit de importante despre ultimele zile din viața ierarhului ne-au fost transmise de raportul înaintat mitropolitului primat Conon Arămescu Donici, de preotul Chiriac G. Bidoianu, paroh al bisericii Silvestru și președintele Societății Clerului Român „Ajutorul” și de preotul Eugeniu I. Bărbulescu, preot ajutător la aceeași biserică: „*Joi, 18 mai st.v. 1917, pe la orele 4 seara, s-a stins din viață acela ce a păstorit Episcopia de Argeș timp de 5 ani de zile – de la 1912-1917 – D. D. Kalist Ialomiteanu, în casele sale din Str. Popa-Nan Nr. 91. Vestea morții sale, ne-a surprins și ne-a umplut de jale, cu atât mai mult, cu cât cel adormit întru Domnul era un bun și vrednic ierarh al Bisericii Române, care în timpul scurtei sale păstoriri, pusese multă rânduială și dase mult îndemn la muncă, în eparhia ce posedă cel mai frumos monument de artă al țării noastre; tot el începuse lucrări, care astăzi deplâng dispariția prea timpurie din viață, a celui ce voia cu tot dinandinsul să le dea ființă.*

Timpurile de grea cumpănă prin care trece țara noastră, l-au surprins fără a le termina, iar el moare în vârstă de abia 56 de ani, în puterea bărbăției, plâns de toți păstoriții săi și de episcopia văduvită, tocmai în aceste vremuri când Biserica și țara mult urgisite aveau nevoia de ierarh, de talia celui dispărut...

Încă de duminică, 14 mai, văzând că era grav bolnav, am cerut ca să-l împărtășesc cu Sfintele Taine, dar ne-a răspuns că n-a sosit încă vremea, că se simte încă bine. Marți, 16 mai, a fost împărtășit de preotul Radu Bârsan de la Biserica Delea Veche. Miercuri, 17 mai, cei din jurul lui, printre care și preoți, vorbeau ca să-i facă un Sfânt Maslu, dar nu se puteau învoi asupra zilei, unii zicând Miercuri, alții Vineri. Atunci el a făcut semn să se apropie cineva și după o sforțare a zis „azi”. Cu ochii și urechile vedea și auzea tot, și cu mintea înțelegea, dar nu mai putea să exprime decât cu șiroaie de lacrimi și cu o privire fixă a ochilor săi măriți de suferință.

Cu două zile înainte, îi spusese mamei sale să stea lângă el, „că destul o să fie departe”. De atunci bătrâna îndurerată, sta nemișcată la căpătâiul arhierescului său fiu, care era sprijinul bătrânețelor și suferințelor ei, nădejdea ei toată! Ca și Maica Domnului, înecată în lacrimi, aștepta sfârșitul fiului ei iubit, deși mai înainte, când putea încă vorbi, îi spusese: „Nu te mai tângui maică! O să ai destul timp în urmă să te tângui”.

I s-a făcut Maslul dorit chiar miercuri 17 mai (...) . După aceasta s-a liniștit. În tăcerea mormântală a camerei, numai respirația sa mai pâlpâia, ca o luminiță de la candelă, ce e aproape să se stingă, între suspinele stăpânite ale celor dimprejur.

Joi seara, 18 mai st. v. 1917, pe la orele 4, și-a dat obștescul sfârșit acela ce în viață se numea Kalist Ialomiteanu, episcop de Argeș. S-a sfârșit așa ușor... senin... cu ochii pironiți la sârmana lui mamă, pe care Dumnezeu a pedepsit-o așa de greu, ca să închidă pleoapele fiului său, de aceea n-o lasă decât în grija lui Dumnezeu! Buletinul medical arată că a murit de tuberculoză, complicată cu uremie (...).

În Sâmbăta Moșilor, 20 mai 1917, ora 1 p.m., s-a hotărât înmormântarea. Din cauza greutății de comunicat, și pentru motivul că a doua zi duminică, era sărbătoare mare, Duminica Rusaliilor și Sfinții Împărați Constantin și Elena, și mulți preoți erau ocupați cu serviciul la biserică, n-au putut lua parte toți cei din capitală. Cu toate acestea, din zvonul despre moartea sa, care s-a răspândit cu iuțeala fulgerului, s-a adunat în ziua și ora indicate o mare mulțime de credincioși, cum și destui preoți”.

¹² Gala Galaction, *Jurnal*, vol. II, Edit. Minerva, București, 1977, p. 5.

La ceremonia înmormântării au participat trei ierarhi și mulți dintre preoții și diaconii din București: „După terminarea serviciului funebru, făcut ca pentru preoții mireni – după voința sa, încă fiind în viață – cel dintâi a luat cuvântul P. Sf. Sa Arh. Valerian Râmniceanu. Prea Sfinția Sa a arătat în cuvinte bine simțite, în numele Sfântului Sinod, jalea cea mare ce cuprinde pe toți, prin moartea neașteptată a episcopului de Argeș, în aceste vremuri, când se simțea nevoia de el. Aduce laudele fostului membru al Sf. Sinod și dă arhierestile și frățestile binecuvântări rămășițelor pământești ale aceluia ce ocupa cu demnitate un loc în această sfântă instituție a Bisericii Române și la episcopia văduvită.

Îa cuvântul apoi subsemnatul, ca președinte al Societății Clerului: Am arătat că defunctul episcop a fost membru și secretar încă de când era diacon și apoi președinte timp de 17 ani, al acestei societăți. A muncit foarte mult pentru propășirea acestei instituții clericale de ajutor, cu toate piedicile ce a întâmpinat din partea multora ridicându-i fondurile de la 20 mii la peste 200.000 lei, și stăruind împreună cu comitetele de pe vremuri a se ridica un local (...) care lucru s-a și realizat în timpul său, frumoasa clădire din Bulevardul Carol nr. 77. Pentru munca sa neobosită la această societate, preoții și comitetul actual au ținut să vină în corpore ca să petreacă la locașul de veci pe unul dintre valoroșii premergători ai societății, depunând și o coroană la sicriul său. În cartea sa intitulată „Istoricul societății clerului român Ajutorul” se spune amănunțit toată activitatea sa desfășurată acolo....

Ca activitate literară, după cum se vede pe coperta din urmă a cărții amintite, sunt însemnate vreo 15 lucrări, în mare parte cărți didactice de Religie, pentru folosința elevilor de liceu.

Ca insigne a posedat „Coroana României” în gradul de cavaler, 1894, și „Răsplata muncii pentru Biserică” cl. I-a, 1907 și altele.

După terminarea cuvântărilor pornește cortegiul funebru; se ocolește mai întâi cu coșciugul său, purtat pe umerii preoților, biserica Delea-Nouă, unde servise și lucrase atâta în viața sa, și ne îndreptăm cu toții, convoi jalnic, către cimitirul Șerban-Vodă (Bellu).

Ajunși acolo, la mormânt, după Trisaghionul obișnuit, Domnul Gr. Pișculescu a arătat într-o scurtă dar mișcătoare cuvântare, meritele defunctului episcop și a adus din partea Ministerului public, obolul său de recunoștință: „Dumnezeu a chemat la odihna sa pe cel ce l-a uns. Ministerul Cultelor pierde pe dregătorul ireproșabil, țara pe cetățeanul cinstit. Faptele lui vorbesc singure. Viața lui a fost o viață de fapte bune, un suflet deschis, o inimă bună, un conducător bun și milostiv; Dumnezeu îl cheamă prea devreme la El, când mai putea da încă țării prisosul său de muncă. Dar să stăpânim durerea, căci acesta este punctul de vedere creștin: cei dreپți răposați, sunt numai adormiți întru Domnul; firul vieții lor deși se curmă de pe pământ, dar se continuă în ceruri. Deci să nu plângem ca cei fără de nădejde! Cele de azi sunt trecătoare ca florile, dar faptele bune vor înflori pe alte tărâmurii. Faptele sale vor însoți pe acest vrednic econom și binechivernisitor până la Dumnezeu”. Acesta a fost episcopul Calist (...)”¹³.

Episcopul Calist a fost înmormântat în Cimitirul Bellu¹⁴. Conducerea Episcopiei Argeșului a fost preluată de arhierul Evghenie Humulescu-Piteșteanul¹⁵, care a stat în fruntea acestei eparhii un an (18 mai 1917-3 iulie 1918). Marele Colegiu Electoral întrunit, la 3 iulie 1918, a ales ca episcop la Argeș pe arhierul Teofil Mihăilescu Ploieșteanul (3 iulie 1918-6

¹³ Arhiva Sfântului Sinod, Dosar nr. 144, din 1917, Raportul P. C. Președinte al Comitetului Societății Clerului Român „Ajutorul”, înregistrat la Nr. 368 din 7/20 iunie 1917, relativ la încetarea din viață și înmormântarea P. S. Calist episcopul Argeșului, f. 25, f. v.; f. 26, f. v.; f. 27, f. v.; f. 28, f. v.; f. 29, f. v.; f. 30.

¹⁴ Iuliu Scriban, „Cronica bisericească. Moartea Episcopului Calist”, în *Biserica Ortodoxă Română*, Anul XL (1921-1922), 6, p. 461.

¹⁵ Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC), Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Dosar nr. 11/1910; „Alegerea ca arhieru a arhim. Evghenie Humulescu”, *Biserica Ortodoxă Română*, Anul XXXIV (1910-1911), pp. 348-358.

noiembrie 1918)¹⁶, care a păstorit în ultimele luni de război, toate acțiunile sale fiind supuse verificărilor autorităților de ocupație. Și-a încheiat păstoria la 6 noiembrie 1918, când regele Ferdinand a anulat toate hotărârile luate de Corpurile legiuitoare de la Iași. Deși episcopul Teofil nu a vrut să-și înainteze demisia, la 31 dec. 1918, Ministerul Cultelor i-a comunicat că „de la 6 noiembrie 1918 nu mai aveți calitatea de episcop al Argeșului”. Nu a fost mulțumit de deciziile politice luate, dar a fost nevoit ca, la 15 aprilie 1921, să accepte numirea sa ca episcop-locotenent la Eparhia Buzăului rămasă vacantă în urma morții episcopului Dionisie Climescu. A rămas la conducerea acestei eparhii până la 1 aprilie 1923, când s-a ales un nou episcop eparhiot. La sfârșitul aceluiași an a primit, tot ca locotenent, conducerea Eparhiei de la Huși, unde nu activat doar câteva luni, anul următor Sfântul Sinod desemnându-l la conducerea *Institutului Biblic al Bisericii Ortodoxe Române*, atunci înființat, pe care l-a coordonat până la moartea sa (†1926)¹⁷.

¹⁶ ANIC, Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, fond Direcția Cotabilității, Dosar nr. 773/1918 - Corespondență diversă. Convocarea Marelui Colegiu Electoral pentru alegerea episcopilor eparhiilor Râmnicului-Noul Severin și Argeșului în locurile vacante la Senatul român, sesiunea 1917/1918.

¹⁷ Iuliu Scriban, „Moartea arhierelui Teofil Râmnicănu”, în *Biserica Ortodoxă Română*, Anul XLIV (1926), pp. 351-353.